

Toimetuse ja talituse TALLINNAS, Pagari uul. nr. 1 Toimetaja kõnetunnid kella 12—1.	<h1>SÕDUR</h1> <p>SÕJAASJANDUSE AJAKIRI. ILMUB ESIALGUL ÜKS KORD NÄDALAS ülemjuhataja staabi väljaandel.</p>	Tellimise hind kättesaatmisega: iga 10 numbri eest 5 marka. Kuulutuste ja teadaannete hind: iga korpusrea eest 50 penni.
Tellimisi ja kuulutusi võtavad vastu kõik wabariigi posti sutused ja era-raamatukauplused.		

№ 2.

Kolmapäeval, 2. aprillil 1919.

I. aastakäik.

Sisuford:

Ametlik osa:

Wäljawõtted Sõjawägede Ülemjuhataja päewakäskudest.

Üleüldine osa:

1. Eesti sõjawäe-walitsuse arenemine.
2. Seisuford meie wäerindadel 31. märtsil.
3. Meie ajakirjandus sõjawäelistest küsimustest.
4. Wigastatud sõjamehed!
5. Segateated.
6. Kirjawastused.

Ametlik osa.

Wäljawõtted Sõjawägede Ülemjuhataja päewakäskudest.

№ 105.

Tallinnas, 23. märtsil 1919. a.

§ 4.

Paljud wäejooksitid, kes wäljakohtude tegeruse algusest peale sunnitööle on mõistetud, awaldawad palwet wäeliinile minemiseks, et oma kodumaa eest wõidelda ja karistuse aega pärast sõda ära istuda.

Seian wõimaliku olewat neile sunnitööle mõistetud ja praegu kinni istuwatele wäejooksitutele, kes wäeliinile minemiseks palwet awaldawad ja selle endised ülemad selle palwe täitmiselega peri on, karistuse istumist sõja lõpuni edasi lükata ja neile waenlase vastu sõdima minemiseks wõimalust anda.

Need wäejooksitid, kes selle päewakäsu põhjal wäeliinile saadetakse ja kes wähemalt kolmes lühingus waenlase vastu wõideldes wähuwist üles näitawad, mis nende otsekohese ülemuse poolt tõendamist leiab, panen Njuurisele Walitsusele täielikuks amnesteerimiseks ette.

№ 106.

Tallinnas, 24. märtsil 1919. a.

Awaldan määrused sõjakirjasaatjate kohta:

1. Igal päewalehel Eesti Wabariigis on õigus katsalalt sõjakirjasaatjat wäerinnale saata, nädala lehesedel ja ajakirjadel aga üks.
2. Sõjakirjasaatjateks wäerinnal wõivad ainult niisugused isikud olla, kes sõjateenistusest täiwa wabad on.
3. Ajalehede ja ajakirjade toimetused panewad kindralstaabi Ülemale ette, misugused isikud nad wäerinnale sõjakirjasaatjateks saata tahawad. Ettepanud isikud peawad Ülemjuhataja Staabi Ülema poolt kinnitust leidma, ning alles peale selle wõiwad nad oma kohuste täitmisele asuda.
4. Kindralstaabi Walitus warustab sõjakirjasaatjaid tunnistustega, milleja sõjakirjasaatjad polkude staabideni liikuda wõiwad, kuid enne peawad nad diwiisi staabi ilmuma. Liikumine polkude ringkonnas on polgu ülema äranägemise järele.
5. Sõjakirjasaatjad kannawad erariideid. Rahema käe ümber kannawad nad walget sidet, millel järgmised märgid peal on: S. K. (sõja kirjasaatja), nr., ja kindralstaabi walitsuse pitsat.
6. Sõjakirjasaatjatel on õigus sõjariista ainult sel juhutumisel kanda, kui neil sellekohane luba on

№ 107.

Tallinnas, 25. märtsil 1919. a.

§ 1.

Leopold Konnow registreeris ennast Eesti Sõjaministeeriumis kui suurüliwäe ohwitser, kuid kindsaid dokumenta Konnowil oma ohwitseri-aukraadi tõenduseks ette näidata ei olnud. Siiski sai Konnow luba ohwitseri kohuste täitmisele asuda. Kuid warsti selgus, et Konnow oma kohuste täitmise juures sugugi suurüliwäe ohwitseri teadmisi ei awalda ja oma ametiga torda ei saa. Et selgeteks teha, kas Konnowil tõesti suurüliwäe ohwitseri teadmised on, sai minu poolt komisjon nimetatud, kes 9. märtsil s. a. Konnowi eksamimeeris ja minule otse ette pani, et Konnowil eksami järele niisugused wäikesed suurüliwäe teadmised on, et tema ohwitseri kohuseid ei suuda täita.

Sellepärast käsin Leopold Konnow'i mitte ohwiseriks, waid reamehets lugeda ja suurtükivälke frondile saata.

Ühtlasi käsin süüteo harutamist, et Konnow ennast omawoliliselt ohwiseriks nimetas, kuni sõja lõpuni edasi lütata.

Nr. 112.

Tallinnas, 27. märtsil 1919. a.

§ 1.

Awaldan Eesti Wabariigi maa- ja merewäe austmete korra:

Maawäes.	Merewäes.
1. Reamees.	1. Junga, 2-se järgu madrus.
2. Kapral.	2. 1-se järgu madrus, spetsialist.
3. Noorem alamohwiser.	3. Reawanem, wanemspetsialist.
4. Wanem alamohwiser.	4. Reauülem, ülem spetsialist.
5. Weltweebel.	5. Weltweebel, bootsman, katelde wanem, masinate wanem.
6. Ohwiseri asetäitja.	6. Gardemarin.
7. Lpniik.	7. Lpniik.
8. Alamleitnant.	8. Alamleitnant. (Endine Wene merewäe miischman.)
9. Leitnant.	9. Leitnant.
10. Alamkapten.	10. —
11. Kapten.	11. Kapten-Leitnant.
12. Alampolkownik.	12. —
13. Polkownik.	13. Kapten.
14. Kindral-Major.	14. Admiral.
15. Kindral.	15. —

§ 2.

Palk ja päewaraha on igale sõdurile, olgu ta rahwawäelane, ohwiser ehk ametnik, tasuks selle töö eest, mis ta faktiliselt teeb. Sellepärast on siis ka loomulik, et need, kes ise oma süü pärast teenida ei saa, sellest rahast ilma peawad jääma. Sellepärast määran, et rahwawäelased, ohwiserid ja ametnikud selle aja eest, mil nad disziplinaarselt on arreteeritud ja sellepärast oma kohuste täitmisel ei käi, palka ega päewaraha ei pea saama. Neskis eest ühes kohuste täitmisega maksetakse palk ja päewaraha endiselt.

Nr. 114.

Tallinnas, 29. märtsil 1919. a.

§ 1.

Nootsi wabatahtlikkude salga ülem major M u t h a n d e r ilmus minu juure ja teatas, et tema ohwiserid major M a l m b e r g ' i juhatusel on omawoliliselt wabatahtliku Francki surma mõistnud ja maha lastud, ja palus neid ohwiseri vastutusele wõtta. Mina andsin käsu sõjaprokurörile uurimist toime panna ja kõik materjal, ühes prokurööri kottuõudtega, minule eite kanda. Prokurööri uurimine tegi selgeks, et Franck oli wabatahtlikult Nootsi wabatahtlikkude salga teenistusesse astunud, siis omast wäeosast ära jootunud ja Balti bataljoni teenistusesse astunud, kelle tunnistustega ta oli Narwa

Nootsi wabatahtlikkude sekka ilmunud ja neid üleskutjunud oma wäeosast lastuma sel sihil, et kui ohwiserid ei luba neid wabatahtlikult lastuda, siis sõjariistus ohwiseride vastu välja astuda.

Et see kõik waenlase filma ees-jündis, oli rutulisi abinõusid korra alalhoidmiseks tarwis. Sellepärast formeeris ajutine salga juhataja major M a l m b e r g enese juhatusel 10 mehest sõjawälja kottu. See kohus tegi tunnistuste najal wabatahtliku Francki süü selgeks ja mõistis teda seaduse järele mahalaistmise surma, mis otjus ta täideti. Sõjaprokurööri tunnistuse järele on kohus kõigiti seaduslik olnud ja asja seadusega täies kottu-kõlas ajanud.

Seian, et major M u t h a n d e r on oma ohwiseride peale põhjendamata süüdi tõjtnud ja sellega nende autoriteeti soldatide ees rikkunud, kuna ta ise abinõusid pole leidnud, et oma salgas kindlat kottust korra alal hoida. Sellepärast teen Sõjaminiistrile ettepaneku, major M u t h a n d e r ' i g a lepingut lõpetada ja seda kelle-gile teisele Nootsi ohwiserile üle anda.

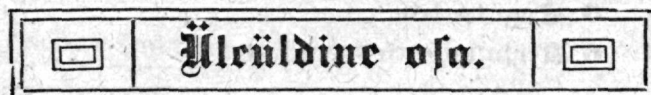
Major M a l m b e r g ' i e awaldan oma tänu täiesti seadusliku ja kindla tegevüüsi eest ajutiselt tema alla antud salgas korra alalhoidmiseks waenlase filma ees.

Tarwitan juhtumist teatada, et Eesti Wabariik wäga tänuulik on selle sõjalise abi eest, mis wäljamaa wabatahtlikkude salgad temale annawad enamlaste ülewõimu vastu wõideldes, kuid mina ei wõi lubada, kui selle asemel, et sõdida, wabatahtlikud ühest salgast teise üle jooksivad ja ennast poliinikasse segawad.

See päewatäht ette lugeda kõikides wäljamaalaste wabatahtlikkude salgades.

Sõjawägede Ülemjuhataja:

Kindralstaabi Kindral-Major Laidoner.

Eesti sõjawäe-walitsuse arenemine 12. nowembrist 1918 a. kuni 24. weebruariini 1919 a.

Kui Saksja sõjawäe okkupatsioonivalitsus lagunes ja Eesti walitsus pörandas alt uuesti ilmsele tult, astus 12. nowembril 1918 a. ka sõjaminiister kindral Larka amerisje ja hakkas oma walitsemise apparaati ja ka kaitsejõu organiseerima. Et Eesti sõjaminiisteeriumi tarwis oma kawa ja koosseisu polnud wälja töötatud, wõeti koosseisu aluseks Wene sõjawäeringkonna walitsuse koosseis. See polnud küll mitte tõige parem küsimise lahendamise, sest Wene sõjawäeringkonna walitsuse süsteem ei lubanud oma asju sedamõrd iseseiswalt ajada, kui seda sumereense riigi ministeeriumil tarwis on, kuid ka Wene sõjawäe keskwalitsuse apparaat oleks meie wäitesele riigile liiga suur ja eluta olnud. Sellepärast tuli kusest pahest wäitsem walida ja ringkonnawalitsuse tüüpusega leppida. Kuid, nagu teada, on see tüüpuse rahwoja sõjawäe walitsemiseks loodud, mitte aga tegewa wäe juhutamiseks. Meil aga tuli juba algusest peale ennast sõjajalale seada: esiteks, et oma noort wabariiki siseisiste korra-tuste eest hoida, milleks 16. nowembril wabatahtlikkude mobilisatsioon wälja kuulutati, ja teiseks, et 21. nowembrist hakates ka wäljst waenlast, kes meie peale

tungis, tagasi tõrjuda, milleks 29. novembril suudus-
lit mobilisatsioon välja kuulutati.

Faktiliselt oli esiohja sõjainistri juures kantselei,
kes kõiki sõjaasju ajas. Sõjainistri alla käis ka
Varustus-Walisus, kes käiseliidu ja rahwanäe wa-
rustamist toimetas. 26. novembril, kui sõjainistris
R. Pääs määrati ja kindral Larka peastaabi ülemaks
sai, edenes peastaabi formeerimine ja jõudis 6. detsem-
bril lõpule. (Peastaabi päewakäst nr. 2).

Peastaab seisis koos järgmistest walitjustest ja
jaoskondadest: 1. Merewäe walitjustest, 2. Suurtükiväe
walitjustest, 3. Infanteri-walitjustest, 4. Varustus-walit-
justest, 5. Kohtu-walitjustest, 6. Arsti-walitjustest, 7.
Mobilisatsioonijaooskonnast, 8. Reajaoskonnast, 9.
Inspektori jaoskonnast, 10. Komandandi jaoskonnast,
11. Teadete jaoskonnast, 12. Kantseleist. Ühildalt —
kõik sõjainisteeriumi asutused käisid peastaabi alla.
Niisugune oli meie sõjawäewalitus, mis rahwaja tüü-
puse järele loodud, kuna meie sõjalal olime ja olu-
sord nõnda kujunes: Kõik wäed, kes waenlase vastu
wõitlesid, olid sõjainistri hra Pääsi käjutada, kes
poliitika juhina ametis oli ja faktiliselt wägesid juh-
tida ei wõinud.

Sõjainistri alla käis peastaabi ülem, kindral Larka,
kellele seaduse järele täielik woli polnud wägesid juh-
tida, ja kes ka nende tegemise eest wastutaw ei olnud.
Niisugune lord nõudis parandust, mis pidi ette wõe-
tama nüüpe, kui rohkem sõjaliselt ettevalmistatud mehi
kohale jõudis.

Warsti jõudis polkownik Laidoner Tallinna, ja
sõjainister herra Pääs pani temale ette, wägede juhti-
mist enese peale wõtta. Selleks asutati Operatiiv-
staab, esiteks operatiiv- ja sidejaoskondadega ja lae-
wasõituga kapten Pitka juhatusel, ja Ajutise Walituse
määrusega 14. detsembril 1918 a. nimetati polkownik
Laidoner Operatiiv-staabi ülemaks. Operatiiv-staab
käis otsekohe sõjainistri alla ja oli sellega peastaabile
paralleel-asutuseks. Operatiiv-staabi ülesanne oli wä-
gede juhtimine, peastaabi ülesanne — wägede organi-
seerimine. Sellega oli siis töö jaotatud ja asjatund-
jad ametisse pandud. 28. detsembril anti mereosakond
laewastiku juhataja kapten Pitka alla, sellega lõike
merewäe tegewust ühendates.

Kõik see oli juba suur samm edasi, kuid siiski pol-
nud meil üht sõjaliselt ettevalmistatud täiendimulist
ja wastutawat ühist wägede juhti. Seda oli aga
hädapärast tarwis, sest waenlane kippus Tallinnale
ikka ja ikka ligemale ja wõitis 16. detsembril Rakwere
ära. Mahwas oli pea nagu lootusetu, mobilisatsioon peale
waadati nagu nalja peale, paljudel olid wäljamaa
passid taskus, teistel olid perekonnad juba wäljamaal.
Sõjalpool, kuhu waenlane ligines, wõis karta kohalik-
kude enamlaste mässu ja waenlaste poole üleminekut,
nagu see Tartus 20. detsembril sündis. Oli tarwis
organiseerida intelligent jõudusid ja täie wõimuga
korraldajatele piiri panna, kuid faktiliselt ei leitud
seda täit wõimu.

Niisugusel olukorral tekkis polkownik Laidoneril
mõte, esineda täiendimulise sõjawägede ülemjuhataja
ametisse panemise projektiga.

2. detsembril jõudis alampolkownik Soots Tallinna.
Sellega suurenes sõjareiteadlaste kogu, ja polkownik
Laidoneri mõte leidis uut toetust. Veel seltsamal
päewal räägiti selle mõtte üle sõjainistri R. Pääsi'ga
ja tema abilisega Jürinega läbi, ja leiti kindlat toetust.
Weel samal õhtul oli polkownik Laidoneri juures nõu-
pidamine, millest peale polkownik Laidoneri kindral

Larka, alampolkownik Soots ja polkownik Reiman osa
wõtsid. Seal otsustati wõibimata esineda polkownik
Laidoneri ettepanekuga, ja seati ka ettepaneku tekst
kokku, mille järele, — seda tähele pannes, et Eesti-
liiga wäike or ja sellepärast kahesuguste sõjaasutuste
ülewõlpidamine, milledest ühed ministeeriumi, teised
ülemjuhataja alla käitsid, ainult wõimu killustamine
oleks ja asjaajamist raskendaks, — kõik sõjawäe asu-
tused, mille tegewus wägede juhatamise juures tarwilik,
täielikult ülemjuhataja alla antakse. Nõel sai ettepaneku
tekst ümbertrükitud, hommikul 23. detsembril waranda-
tud ja sõjainistri abi J. Jürine, operatiiv-staabi
ülemal poik. Laidoneri ja peastaabi ülemal kindral
Larka poolt allakirjutatud ja sõjainistrile Eesti Aju-
tisele Walitusele ettekandmiseks kisse antud. Seltsamal
23. detsembril oli Ajutise Walituse istumine, kus
ülemjuhataja nimetamise ettepanek vastu wõeti. Sel
istumisel nimetati ka polkownik Laidoner sõjawägede
ülemjuhatajaks.

Nõnda siis said Eesti wäed niisuguse juhatusse alla,
nagu seda sõjateadus nõuab ja nagu see igas riigis
sõjaajal on, kuid ühist ülemjuhataja staabi asutada
weel ei saadud, sest et meil sõjareiteadlasti sellets ei
jätunud. Peale wäeosade käisid otsekohe ülemjuhataja
alla: Operatiiv-staab, mille ülemaks polkownik Soots
määrati, Peastaab, Varustus-Walisus, Terwishoiu
Walitus ja Sõjawäe proturör. Igakõik nendest asu-
tustest oli kohustatud ka need paberid, mis küll ülem-
juhataja nime peale olid adresseeritud, kuid oma sisu
poolest kellegi asutuse täita tulid, ülemjuhatajale ise
ette kandma.

Niisugune lord andis esiohja head järeldused, kuid
aegamööda, kui wäed suurenesid, hakkas ülemjuhataja
staabi ülemal puudus tunduma.

Tuli palju niisuguseid küsimusi ette, mis otsekohe
ühegi asutuse alla ei käinud, kuid mida ülemjuhataja
staabi ülemal puudusel operatiiv-staabi ülemal ette
kandma pidi. Nõniford tundus ka ühine juhtimõõride
puudus, sest ülemjuhatajal polnud aega, operatiiv-
staabi ülemal aga puudus sellekohane wõim. Seltsamal
ajal kaswas operatiiv staab, esalt uuesti juure asu-
tatud jaoskondadega, osalt peastaabist ülewõidud jaos-
kondadega, nõnda, et operatiiv-staabis kahelja jaos-
konda oli, Peastaabis aga neli jaoskonda.

Nõnda siis oli operatiiv-staabi ülemal oma otse-
kohest tööd küllalt, kuna temal faktiliselt ka puuduma
ülemjuhataja staabi ülemal kohuseid tuli täita. Üle-
üldise kindralstaabi ohwitsereide puuduse pärast wõis
seda parandada ainult siis, kui front juba korda hak-
kas saama. 23. webruaril, kui Narwa front juba
küllalt kindlustatud oli, arwas ülemjuhataja wõimalis-
kust sealt alampolkownikku Rink'i ära kutsuda, ja selle-
pärast andis päewakäsu, ülemjuhataja staabi asutada.
Staabi alla pidid käima: 1) Kindralstaabi Walitus
(endine Operatiiv-staab), 2) Korraldus-Walitus
(endine Peastaab), 3) Suurtükiväe Walitus, 4) Inse-
neri-Walitus, 5) Kohtu Walitus, 6) Kantselei. Käituga
Wabariigi sõjawägedele 24. webruaril nimetati kind-
ralstaabi polkownik Soots ülemjuhataja staabi üle-
maks ja tema asemel, kindralstaabi ülemaks, kindral-
staabi alampolkownik Rink. Korraldus-Walituse
ülemaks kindralstaabi kapten Lill, seit kindral Larka
oli sõjainistri abiks nimetatud. Sõjainistri otsus-
tada jäid: sõjaseaduste wäljatõõstamine ja kodifitseer-
imine, sõjawäe krediidid ja sõjaline läbiläimine teiste
riikidega, abiwägede organiseerimise ja warustuse asjus.

Nõnda siis wõis Eesti wabastuse aastapäewal

24. weebbruaril 1919. a. konstateerida, et wabariigi sõjawägedel on sõjanõudmistele wastaw wägede walitsus.

Sõjawägede ülemjuhataja wõimupiiride kohta on „Edduris“ nr. 1 sellekohased seaduseparagrafid ära trükitud. Ülemjuhataja staabi ülema kohuste ja wõimupiiride kohta toome siin mõned paragrafid seadusest: „Määrused sõjawäe walitsemisest sõjaajal“.

38. Staabi ülem on ülemjuhataja lähem kaastööline kõigil aladel; ta peab kõigist ülemjuhataja plaanidest ja kawatsustest täiel määral teadustatud olema.
39. Staabi ülem on kohustatud ülemjuhatajale ette panema kawatsused sõjalise tegewuse sihude ja nende teostuse übindude üle.
40. Staabi ülem töötab ülemjuhataja juhatastele wastawalt läbi ja annab allolewatele wäekomandantele edasi korraldused sõjaliste operatsioonide kohta; samuti teadustab ta neile õigel ajal olukorra ja selles sündinud muudatusi.
41. Staabi ülem kinnitab, sõjawägede liikumise ülema ettepaneful, kawatsused järjesuse kohta üksikute sõjawäeliste ühenduste wahel, mis ülemjuhatajale wahetumalt alluwad, raudteeliinide wahel sõjalise tegewuse piirkonnas wõi rongide wahel neil liinidel.
42. Staabi ülem on kõigide nende isikute ametlikkude ettekannete juures ülemjuhatajale, kes ülemjuhatajale wahetumalt alluwad, nende ettekannete kohta oma arwamisi ja otsusi andma.
43. Staabi ülema teadu all seisawad kõik kindralstaabi ohwitserid, kes sõjalise tegewuse piirkonnas kindralstaabi määralisi (штатные) ametid peawad.
44. Üleüldises walitsemise korras, staabi isikliku koosseisu ja kõigi selle teadualuste asutuste ja isikute, kui ka majanduslike osa juhtimises on staabi ülmal ühesugused õigused wäerinna sõjawägede peajuhatajaga, wälja arwatud õigus wägitegude eest lahingus ja muud autasu anda.
45. Kõik ülemjuhataja korraldused, mis staabi ülem suunonal wõi kirjalikult teada annud, täidetakse nagu ülemjuhataja käsud.
46. Staabi ülmal on õigus kõiki wägesid, kindlusi ja asutusi, mis tegewa sõjawäe koosseisu käiwad, üle waadata.
47. Ülemjuhataja haiguse korral juhib staabi ülem kõiki sõjariistus jõudusid tema nimel, aga ülemjuhataja surma korral astub wiibimata tema asemel, kuni uue ülemjuhataja nimetamiseni Njutiise Walitsuse poolt, kuigi wäerinna sõjawägede peajuhatajad ja eraldi sõjawägede juhatajad auastme poolesti temast wanemad on.
48. Sõjalõpul paneb staabi ülem ülemjuhatajale alluwate sõjariistus jõudude tegewuse aruande eslnõu, kui ka staabi tegewuse aruande ülemjuhatajale ette.

Seisukord meie wäerindadel 31. märtsil.

Wiimastel päetwodel on sõjategewus meie põhja (Marwa) wäerinnal, kus kolm nädalat peaaegu täieline waitus walitses, jälle elawamaks muutunud. Nagu näha,

katsub waenlane sel wäerinnal meie tähelnepanekut teatama määranil siinapoolse tõmmata, et sellega meie wõidurikas edasiliikumist meie lõunawäerinnal lõita. Waenlase suurüliwäe tegewus Marwa all oli peaaegu täiesti seismas, kuid nüüd on ta jälle elawamaks muutuma hakanud. Waenlane pommitab siin jälle meie seisukohti, nii kergetest kui ka rasketest suurüliwadest. Dösel wastu 26. märtsi algasid punased umbes kahe rooduga ning rohke arwu kuulipildujatega pealetungimist Riigi küla wastu, kuid pidid meie tule all oma alguseisukohtadele tagasi minema. Samal wõl saatis Wene Põhjakorpuse wäeosa, mis ka Marwa wäerinnal töötab, Niidi küla peale tõwendand maakuulajate salgad wälja. Waenlane löödi Niidi külast wälja. Meie poolt wäljasaadetud maakuulajad tulid oma seisukohtadele tagasi, kusjuures nad 2 kuulipildujat, hulk muud sõjasaaki ja 45 wangi kaasa töid.

29. märtsil hakkas waenlane rasketest ja kergetest suurüliwadest Marwa linna ja põhja pool Marwat asuwaid külasid kuni Riigi küalani pommitama. See pommitamine kestis kuni hilja õõseni. Ohtu eel hakkas waenlase jalawägi ühes kuulipildujatega Marwa linnale ja wäerinnale Marwa linnast kuni Riigi küalani peale tungima. See pealetungimine löödi meie tullega tagasi, kusjuures waenlasel wäga rasked kaotused olid. Waenlane jatkas Marwa pommitamist rasketest suurüliwadest kuni 30. märtsi lõunani. Pommitamise tagajärjel said 6 kohalikku elanikku surma ja 2 haawata, kuna 80 maja lammutada said.

Saadud teadete järele kawatses waenlane lähemastel päewadel uut pealetungimist Priuscha—Waiwara sihil ette wõtta. See on kõige lühem tee, mille kaudu waenlane oleks wõinud meie wägedele selja taha tulla ja niuwisi meile taganemise tee kinni panna. Arusaadaw: kui waenlasel see operatsioon oleks õnnestunud, siis oleks ka meie seisukord Marwa wäerinnal tõsiselt wõinud muutuda. Kuid meie wäed jõudsid ka siin waenlasele ette, ja Põhjakorpuse wäeosad wõtsid 30. märtsi õõsel Demniisa mõisa ja Niidi küla peale wastu kallalungimise ette. Nendes punktides asus 46. tüüripolk, mis alles hiljuti siia Isweffi küla raionist oli toodud. Djawa ja hästi juhitud wõlise ootamata pealetungimise tõttu häwitati üks osa polgust täiesti ära, kuna teine osa pdgenema oli juunitud, 73 meest meie kätte wangi jättes; peale selle saime sõjasaagiks 7 täiesti korras kuulipildujat, 84 kasti kuulipilduja lintidega, 10 kasti padrunid ja kõiksugu muud sõjasaaki.

Sõjawangide jutustuse järele on nüüd 46. tüüripolk, kus 350 meest ja 9 kuulipildujat oli, täiesti häwitatud.

See wiimane sõjakäik Demniisa mõisa ja Niidi küla peale lasub arwata, et waenlase jõud sel wäerinnal on paralisieritud ja uued pealetungimise kawatsused tema poolt mõneks ajaks edasi lükatud, kui nad eht koguni hoopis ära ei jää. —

Lõunawäerinnal kestab meie wägede wõidurikas pealetungimine edasi. Isääransis jõudjasti liikusid meie wäed Pihkwa ja Mariuburi liinidel edasi. Pihkwa sihil wõtsid meie soomusrongid oma alla Petseri raudteejaama ja Petseri alevi ja lähenewad Isborsti raudteerajamale. Petseri alevi wõtmise juures langes meie saagiks kolm täiesti korras suurüliwadest. Wõitlused Pihkwa sihil on isääransis ägedad, siin ei pane waenlane mitte üksi ägedalt meie pealetungimistele wastu, waid wõtab isegi meie wastu suurüliwadetule toetusel ja wahel ka kaunis suurte jalawäe jõududega wastupealetungimist ette. On ju ka arusaadaw, sest Pihkwa on tähtis

raudteesõlme punkt, ja tema kaotusega lähesid waenlase operatsioonid raskemaks, sest siis peab ta oma vägede varustamiseks ja abivägede juurevedamiseks ringteesid tarvitama, mis muidugi halvawalt tema operatsioonide peale mõjuda võib. Pihkwa sibil on waenlasele ka rohkesti sõjaväge, nii jala- kui ka suurtükiväge. Et meie edasiliikumist seisma panna, koondab waenlane siia veel uusi jõudsid. Nii on ta wiimaste teadete järele siia veel 26. ja 29. polgud juure toonud. Waenlasele on siin ka kolm hästi kokku seatud soomusrongi, mis rohkete suurtükidega ja kuulipildujatega on varustatud. Need soomusrongid kannawad järgmisi nimesid: Sija Muromets, Stenka Rasin ja Lenin. —

Marienburgi sibil liiguwad meie wäed, waenlasega wisa mõitlust pidades, sibilindlalt edasi ja on juba Korwenhofi jaama, Malieneki küla ja Siandeni ning Wiissikumi mõisatani jõudnud.

Nii on siis waenlane sel liinil Walgast nii kaugele tagasi surutud, et see meile nii tähtis raudteede sõlmepunkt näljaspool igasugust hädaohtu on.

Üleüldiselt kokkuvõttes on seisukord kõigidel meie wäerindadel kindel, ja edasitungimine lõunawäerinnal kestab jõudsasti edasi.

Meie ajakirjandus sõjaväelistest küsimustest.

Meie sõjavägede wiimaste mõitude puhul

arwab „Maaliit“, et nendel mõitudel väga suur rahvuswaheline tähtsus olla. Wene küsimuse osustamisel ei saawat Pariisi rahukongress nüüd teist, kui pidawat lõpuliikult maksawat tunnistama meie iseseiswuse, mis meie enesetele ise oleme kätte mõidelnud ja mida meie nüüd nii edulalt kaitseme.

Wäitse Cesti kangelasmeelset wastupanekut Wene enamuse lainele mõrdleb leht Belgia wastupanekuga siisestungivatele Saksa wägedele maailma sõja algusel.

Ka „Päewaleht“ hindab kiitwalt meie wägede edasitungimist. Seisab meie wäerindadel olnud loomulik ja tarwilik saadud suurte mõitude kindlustamiseks ja seljataguse korraldamiseks. Nüüd aga olla meie lõunafrent end jälle mõimsalt liigutama hakanud. Heimaste ja Peiseri uuesti ärawõtmise olla tegu, mis kodumaad tänutundega wäerinna poole waatama panewat.

Meie sõjaväe terwishoiu puudused

mõtab keegi arst M. M. „Maaliidus“ kõne alla. Tema arwates tulla need puudused sellest, et meie kõik olla Wene kooli läbi teinud, selle kooli, kus palju kõnelnud, lubatud ja veel rohkem „paberid“ kirjutatud, kuid väga saamatu olnud kindla torra ja korralduste loomises. Meie sõjaväelised ajutused olla Wenemaalt laenatud alustele rajand. Meil maksawat endised Wene seadused, isegi tsariaegsed. Edasi ei olla meie sõjaväe terwishoiu walitus tüllalt iseseisew, tema korraldused ja eeskirjad ei olla kindlad ega lõpuliikud, neid mõida muuta ja parandada kõrgemad instantsid.

Nii asi edasi minna ei nõiwat. Puuduste kõrwaldamiseks soowitab autor järgmist reformi: Sõjaväe terwishoiu walitus, kui jaoskond sõjaministeeriumi juures, peaks olema koguni iseseisew juht terwishoiulistes küsimustes, peaks seisma lähedas ühenduses meie arstide ainutele organisatsiooniga „Cesti arstide Seltsi“, kui ka teiste seltskondliste organisatsioonidega, peaks

käima käsi-käes Punase Risti ja kodanlise terwishoiu peawalitusega. Tema eesotsas seisaksid arstid, keda „Arstide Selts“ sinna walinud eht ette pannud. See keshwalitus korraldaks iga 2—3 nädala tagant terwishoiulisi nõupidamisi, millest oja mõtaksid: terwishoiuwalituse ülem ühes abiga, dimiisi arstid, sõjaväehaigemajade ülemad arstid; esitajate läbi mõtaksid oja: Punase Risti peawalitus, kodanline terwishoiu peawalitus, sõjaväe varustuse walitus, operatiivstaab ja seltskondline organisatsioon „Ühistöö“, wiimased kolm nõuandwa häälega.

Autor ei looda küll, et tema poolt soowitand unendustega kõik puudused ja pahed kõrwaldatud oleksid, kuid edusammuks olla nad siiski.

Olgu nende puudustega lugu kuidas on, kuid soowitand retsept ei kõrwalda neid sugugi. Autoril pole aimugi sõjaväe organisatsioonist. Ta ei tea, et meil sõjaväe terwishoiu walitus juba ongi „koguni iseseisew juht“ terwishoiulistes küsimustes, sest ta käib ainult ja ohtekohe Sõjavägede Ülemjuhataja alla. Juba niisugune kord peastab teda „paberi“ tööst, mida autori soowitand „nõupidamised“ ja arstide seltsid talle kaela määriksid; kuid kõnes olew pahed seisab suurte kogemuste ja wilunud meeste puuduses.

Wigastatud sõjamehed!

Meie oleme nendel toledatel sõja-aastatel kõiki elukibedusi wast kõige walusamini tunda saanud, sest ilmasõda on oma kõige walusamad hoobid ja wirtsutused jäädwalt just meie turjale kirjutand. Meie oleme ohwerdand oma kõige kallima wara, oma terwise, terwise nooruses — siis, kui elu meile alles hakkas wastu naeratama. Oma walude, piinade ja kannastustega oleme meie kaasa aidand teed tasandada rahwaste paremale tulewikule, Cesti rahwa enesearenemisele ja wabadusele — Cesti Wabariigile. Aga mis on meie kõigile kõige selle eest senini tasuks saanud? Seltskond, keda kaitses meie oma terwise ohtu me sunnitand ohwerdama, unustab ära neid usikesi, selle walude, kannatuste ja õhtamiste läbi waenuljal neil kodus olles on korda läinud terweid warrandusi koguda. Nende süda tunneb huwitust ainult krahisewa maumona järele, kuna walitusel praegusel rasfel ajal meie seisukorra parandamiseks aineline jõud, hea tahtmine ja tarwilikud näpunäited on puudunud. Kuid elada kõigi oma hädade ja wilitsustega tahame meie siiski, elu aga on meile kõigile seda ära näidand, et ilma nõudmata, ilma järeleandmata nõudmiseta midagi kättesaadaw ei ole. Meil puudusid senini wigastatud sõjameeste ühised, kes meie nõudmisi ja kawatust walitusel ette oleksid kannud. Kaunini see aga uii enam edasi kesta ei tohi. Meie peame kui üks mees wigastatud sõjameeste ühise ümber koonduma, ainult siis suudame meie oma kishandawa seisukorra parandamiseks ka tõesti midagi ära teha. Ka on Asutawa Kogu walimised usse ees, kes teiste küsimuste hulgas meile parema tulewiku peab kindlustama. Et aga meie oma soowisid ja nõudmisi sinna kõige mõjuwamalt mõiksime ette kanda, sellets on peatingimine, endid wiibimata wigastatud sõjameeste ühise ümber koondada. Wigastatud sõjamehed linades, alewites ja waldades, kutsuge kokku koosolekud, selgitage filmapilgu tähtsust wigastatud sõjameestele, meeles pidades, et mida meie nüüd hoolituse pärast

laseme kasula mööda minna, seda võib olla niipea enam parandada ei saa. Mõige wiibimata wigastatud sõjameeste ühiste loomisele linnades, alevites ja valdades. Tarviliste juhmõõride ja selgituste saamiseks võõrate wiibimata Eesti Wabariigi Wigastatud Sõjameeste Ühise Eestseisuse poole, Tallinnas, Wene uul. nr. 8.

Peale selle on kawatsusel ligemal ajal üle-eesti maalt wigastatud sõjameeste kongressi totku kutsuda, meie seisukorra selgituseks, ja nende kui kindlatujuliste nõudmistega esinemiseks Muutawale Kogule.

Meg on ülitähtis ja lastu. Sellepärast kõik jõud, energia ja tahtmine rakkesse, et enestele, nähtud kannatuste ja piinade taluts, tulewikus wäärilist eluwõimalust luua, sest ainult

ühenduses on jõud.

Tallinnas, 28. märtsil 1919. a.

Eesti Wabariigi Wigastatud Sõjameeste Ühise Eestseisus.

Wigastatud sõjameestele.

Awatakse kingisõppade, raamatukõitjate ja juukselõikajate õpetöökojad. Soowijad wigased sõjamehed ülemaltähendatud ja ka teiste ametite äraõppimiseks teatagu endid wiibimata, kas kirjalikult ehk suusõnaliselt Eesti Wabariigi Wigastatud Sõjameeste Ühisuse Eestseisusele, Tallinn, Wene uul. nr. 8. Sissõõitnutele on prii korter ja ülespidamine.

Eestseisus.

Segateated.

Inglise Rheini sõjawägi.

Briti sõjaministeeriumi teadaande järele on Inglise Rheini sõjawäe koosseis järgmine: üks divisjon raskewäge, mis 12 polgust koos seisab, 5 jalgrattameeste bataljoni, 260 bataljoni mitmesugust suurüksiwäge, 12 tankibataljoni, 102 jalawäebataljoni, 32 õhusõitjate osakonda, wastaw määr inseneriwäge ja märguandmise osasid.

Wäeteenistuse eelndu Inglismaal.

Reuter teatab: Sõjawäe teenistuse seaduse projekt on alamtojas ilma täiendusteta wastu wõetud. Täiendus, et seaduse maksuse aega lühendataks, sai 70 häält poolt ja 292 häält wastu. Teine täiendus, et sõjawäe teenistus Wenemaal selle seaduseprojekti alla ei käi, sai 48 häält poolt ja 281 häält wastu. Selle täienduse tagasilükkamise puhul ütles Churchil: Walitsusel ei ole nõu mingisugust suuremat sundulist sõjawäge Wenemaale saata. Wenemaa sisepoliitika ei ole Inglise walitsuse asi. Eeda küsimust võib otsustada kas rahwasteliit või wõitjate rahwaste üldine kongress.

Inglise wäeosa Liibawis.

„Eeturile“ teatatakse Liibawist, et sinna Briti wäeosa ühes iseralise komisjoniga on jõudnud. Wiimasel olla wolitused Läti walitsusega poliitilist ja sõjalist wa-

heforda luua. — Edasi teatab „Tall. Teat.“: Liibawist tulnud teadete järele olla inglased mõjuwamalt fakslastega ümber käima hakanud. Kuuldawasti olla fakslaste seal wiibimistelt suurtelt transportidelt Saksalipud maha wõetud ja kas inglaste või lätlaste omad üles tõmmatud, neid tarwitatawat wiisi kõigi toiduainete transporteerimiseks puudustkannatawatesse maadesse. Mingisuguseid harutusi fakslaste poolt kuulda ei wõetawat.

Enamlaste wäljasaatmine Inglismaalt.

„Politikeniile“ teatatakse Londonist: Bonar Law ütles alamtojas: Inglise walitsusel on teateid, et enamlaste agendid Rootsis suuri rahasummasid on saanud enamliste tihutusöö edendamiseks. Kõik enamlijed ollused saadetakse lähemal ajal Inglismaalt wälja. Veel on teateid, et aja neist juumadest juba Inglismaale on suudetud. Uurimine on praegu käsil, kui palju raha resmürgi kätte saamiseks juba ära on tarwitatud.

Liitlaste wäed lähewad Ungari.

Ungaris on enamline riigipööre sündinud. Karolhi ministeerium on kukutatud, maksma on pandud proletarlaste diktatuur. Prantsuse okupatsioonijalga kallal olla wägivalda tarwitatud, temalt olla sõjariistad ärawõetud ja liitlaste komisjon olla wahi alla pandud. Sellepärast on liitlaste wägedele Triimes ja Bukarestis käst antud Ungari poole wälja marsida.

Teisest küljest teatatakse jälle, et Lenin Ungari resolutsiooni enamliste iseloomu juures kahtlewat.

Berlini teadete järele on ühendus Wieni ja Budapesti wahel katkestatud, sest et ishechid Roopi luua, kus suured Ungari suurütiwabritud ajuwad, ära on wõtnud.

Ameerika wäed tulla Euroopasse.

Ameerika wägede ülenjuhataja kindral March olla, nagu „Tall. Teat.“ kuulub, kõitidesse sõjawäelaaagriteesse käin annud Euroopa sõjakäigu wastu walimis olla. Sõjameestele antakse wõimalus walida, kas nad Wene frondile, Itaaliasse või Prantsusmaale soowiwad minna.

Enamlaste ettepanek ameeriklastele.

„Daily News“i teatel on Wene enamlaste walitsuse am tlik esitaja Martens Ameerikale kuni 40 miljoni naelsterlingit kulda pakkunud, kui wiimane Wene maaga kauplemise awaks.

Läti wägede edasitungimine Kuuramaal.

Liibawi Läti büroo teatab, et enamlaste peale tungimised Miitawi ja Tuktumi wahelise raudtee peale tagasi löödi, peale kahe ja pooltunnulist tituwõitlust. Waenlane põgeneb paanikas, jättes maha wangsid. Läti walitsuse Kuuramaa front terwelt — merest kuni Leedumaari — liigub peale tungides edasi. Selwäed jõudsid kuni Eltani ja Karrojeni jaamadeni Miitawi Kreuzburgi randreel. (Estur)

Poola wäed enamlasti löönud.

Warsawist telegrafeeritakse Gwafale, et Grodno. Poola wägede käes. Panan: wägi on täielikult löödnud. Poolakad wõitsid Pinski ära. Enamlased jätsid põgenemisel maha suure hulga suurüti, kuulipildujaid ja meoabindusid, peale selle komisjariaadit kosja poole miljoniga. Pinski organisereeri miilits wenelastest, juutidest ja poolakatest. (Estur)

Siberi sõjavägi pealetungimas.

Wene allitate järele teatatakse, et Siberi sõjavägi Urali wäerinnal pealetungimas ja Rhanški, Ussa, Birsli linna ära olla wõtnud. Uus mobilisatsioon frondi läheduses olevates paikades on annud 60 000 hästi warustatud sõjameest. Ku Pergi kubermangus wäljakun- lutatud mobilisatsioon on häid tagajärgi annud. (Estr.)

Enamlased mõtlewad Saksamaale sisse tungida.

"Times'ile" telegraafeeritakse Helsingist: Moskwa Täidesaatem komitee, Troiskiga eesotsas, on punasele kindral-staabile käsu annud, kiiresti kureerida 150 000 mehelse sõjaväe formeerimise plaanid wälja töötada. Tähendatud wäe ülesanne oleks, aprilli lõpul wõti mai keskpaiku läbi Poola- ja Ruuramaa Saksamaale sisse tungida.

Selle wäe peaaesandeks oleks spartaklaste toetamine Saksamaal ja sadandete tuhandete Wene wangide sõjajalale seadmine, kaitse sõja wõti pealetungimise mõttes Elbe liinil, sel juhutumisel, kui liitlased itkagi enamlastega rahu tegemast tõrguwad.

Nende plaanide wäljahauduja on peaaesjalikult keegi major Busch, endine sassa sõjawang, kes Moskwas tähtsat osa mänginud, ennast kommunistiks ja spartaklasteks nimetades. Busch ongi see mees, kellele Troiski mõni aeg tagasi eriülesandeks teigi, Kroomlinna merejõudude seas igasugust „liitlaste poolehoidmist“ kaotada.

Sinine sõjavägi Wenemaal.

Praegu organiseeritawat Wenemaal rutuliselt sinist sõjaväge, nagu Narwa all wangilangenud punawälased jutustawad. Semenowi polk, mis Petrogradis asub, olla juba sinine, ja sinna wõetawat kõit wäe- joo situd wastu. Sinise sõjaväe ülesandeks olla — kõit abinõud tarwitusele wõtta, et sõda wõimalikult ruttu lõpetataks.

Raudteede seisukord kommunistlikel Wenemaal.

Teadete järele, mis raudteede komisariaadi ekspeditsiooni jaoskonnast saadud, — on oodata lähemas tulewikus, nii umbes 1—1½ kuu pärast, raudteede täieliktu seisujäämist Wenemaal, sest puudub küttematerjal. Ka wagunid ja wedurid on niisuguses seisukorras, et nad enam oma otstarwet täita ei suuda. Enamlased püüawad remonditööliste tööwõimast kull igat wiisi tõsta; nad lubawad neile ifegi 3/4 naela hjaaleiba päewas anda, kui aga wedurid e wäljalastmine remondist kiiremini edeneks. Newski Mehanika ja Laewaehituse tehase on jõudnud wiimase kuu jooksul kõigest kuus wedurit remondist wälja lasta.

Kuna sõdurongide liikumine Wenemaal wiimasel ajal hoopis seisma on pandud, siis ei ole ka imes- tada, et raudteede seisukord Lenini kommunistlikes riigis oise katastrofiliselt on muutunud.

Mis sõjawangid jutustawad.

Wiimastel päewadel langesid Narwa all meie kätte wangi mõned 52. kätipolgu punawälased. Nimetatud polk on, wangide seletuse järele, alles hiljuti ümber formeeriud ja omale uue nime saanud, kuna ta wares- malt 1. Cestujulitu külawaeste polgu nime kandis. Sagedasti tuli ette, et antud käsud polgu poolt täit- mata jäid. Ei aidanud siin enam ka polgu ümber- nimetamine. 15. märtsi ümber pidas 1. bataljon Borowaja külas koosoleku ära, kus otsustati käsusid mitte täita ja wäerinnalt ära Petrogradi minna.

Selle tagajärjel wõeti 1. bataljoni käest sõjariistad ära ja 17 meest lasti maha. Niisuguse karmi abinõu tar- witamise peale waatamata räägimad kõit soldatid, et kui soojad ilmud tulewad, siis kõit mobiliseeritud mehed laiali lähewad — sest wõida ju siis wäga hästi metsas mogada.

Madruste, punawälaste ja tööliste mee- oln Wenemaal.

Madruste ja punawälased on Wenemaal praegu kõige suuremad kaupmehed ja angeldajad. Saewadelt on kõit, mis end wiia andis, ära wõidud ja ära müü- dud. Ifegi kergemad wäsest masina-osad on laiali kantud. Wõimud on jõuetud niisuguste nähtuste wastu mõtlema.

Meie kätte wangilangenud endise Preobraschenski polgu instruktori sõnade järele on selle polgu soldatid, kes Peterhofist põhjapoolse korterisse asendatud, walmis, walgete poole üle minema ja ootawad suure igatsusega walgete pealetungimist. Niisamuti lähetsid ka paljud teised wäeosad, kes Petrogradis wiibiwad, walgete poole üle, kui aga wiimased Petrogradi peale tungima hakkasid. Endises Ismailowi polgus oli 15. webruaril mäss, kujukures teiste hulgas ka polgu komisjar läbi pekseti; kuid niisuguse teguwiisi eest said soldatid walju karistuse osalijeks: terwelt 15 meest lasti maha.

Mahalastmise ähwardusel hoitakse punawälasi tee- nistuses ja sunnitakse walgete wastu sõdima. Enam- lased lootawad sihitundlast kõitsugu waleteateid „wal- gete meeskuse“ kohta punawälaste seas laiali, kuid sellest hoolimata lähewad eelpool kirjeldatud juhtu- mised päew-päewalt sagedamaks. Ifegi Kroomlinnast on 4000 madrust sellepärast wälja saadetud, et nad enam küllalt ustawad ei olnud.

Kollektiivid jatkawad oma tööd. Nende töö seisab ainult üleskõutete valmistamises ja resolutsioonide kir- jutamises. Kollektiividesse tahab igaküts ainult selle- pära st sisse astuda, et seal sooja kohta saada. Ideelist tööd seal üleüldse ei tehta.

Djawõimist meeleanaldustest unlitafatel on ainult ähwardustega ja surwe abinõudega wõimalik läbi wiia: ähwardatakse kas sooja kohta pealt lasti lasta, wõti wangistada, wõti jälle maha lasta. Ifegi dele- gatsioonid lähewad ainult surwe abil wälja.

Töölistel on omas enamuses enamlaste wastases. Eht küll ka töötä töölistel suurt palka saawad, elawad nad siiski näljas. Raudteetöölistele on kõige suure- mad eesõidugused antud, kuid siiski ei ole nad walitsus- tega rahul. Dõmasõõt tööliste sõõgimajades on all- pool igasugust kriitikat, kuid weel halwemad on need lõmad rahwasõõgimajades.

Petrogradist wäljasõit on keelatud ja kõit töölistel on arwele wõetud, kuid sellepärast pözenewad nad hulgawiisi Petrogradist ära. Töötkommissariaadi statistika jaoskonna teadete järele on Petrogradi weel 60.000 töölist jäänud. Kriifoni wabrikusse, kus 2—3000 töölist oli, on ainult weel 100 meest järele jäänud, nende hulgas kõigest 8—10 enamlast, kes siis ka Kriifoni wabriku tööliste nimel kõitidele (nende 8—10 mehe) enamlastele resolutsioonidele alla kirju- tawad. — D.—G. raudteeliini teenijad ja ametnikud on terwes omas kogus walgete poolehoidjad, mida nad ka ise tõendawad. Nad seletawad awalikult, et kui enamlased, walgete sunnil sealt lahudes, fillad ja tee õhtu lastawad, siis nemad kõit abinõud tarwitusele wõtawad, et kõit wigastused kõige lühema aja jooksul ära saalsid parandatud.

Petrograd — furnute linn.

Nälg enamlaste sõjariistats.

"Times'ile" telegraferitakse Bernist 15. märtsil: Endine Helveetsia esitaja herra Odier, kes ka teiste rahwuste kasude kaitsmise eest Wenemaal laialdast tänu ära on teeninud, walgustab Wenemaa olusid dige huwitawates wärwides Helveetsia ajalehes "Journal de Geneve", kust järgmine kirjeldus on wõetud:

Seisukord Wenemaal on palju halwem kui aimatakse. Umbes 300 enamlaste ninameest on selle maa isandad ja nälg on nende pea sõjariistats.

Sellegi wäheste toidumunna, mis talupojad linna-deste toowad, wõtawad ära enamlaste rõõmsalgad, kes raudtee jaamadest ootawad; ja mida enamlased ei tarwita, see häwitatakse ära. Näituseks pillutakse mune meelega wastu wulitsa kirwa sadandete kaupapuruks. Küttematerjali puudus on ka kõige kõrgema tipuni tõusnud.

Peterburi linn on kui määratu furnuaaed. Wulitsad on tühjad. Surnutehad wedelewad matmata ümber ringi maas. Lenin ise elab hiilguses ja külluses. Herra Odier oli teda ja Sinowjewit ainult ükskord näinud, nimelt siis, kui ta ametliku protesti hulgaliste tapmistest wastu oli awaldamas käinud. Sinowjew oli talle annud wastuse, mis enamlaste juures üsna harilik niisugustel kordadel: "Meie poolt arahutatud pursuide arw ei ole sugugi nii suur kui soldatite surnutehad arw lahinguwäljal."

Raha wäärtus langeb, sest talupojad peawad wastu taupa paremaks. Mõndanimetud "kerenski" müüakse kaaluga koti wiisi. Inimesed waatawad dubsest tulewikku, kuid kärsitusega soowiksid wäljast abi. Nad hakkasid peaaegu meeltheitma, kui kuulsid, et liitlased neid peastma ei tule.

Enamlaste wägi on hästi sõõdetud ja talle maksetakse suurt palka. Lenini ihukaitsewägi seisab kärlasest koos. Enamlaste wäes on ka wäga palju hiinlasi. Need nõuawad palka ette, ja koguni kahelordset palka, kui lahingusse lähewad. Nemad on wiletsad sõdurid, arwab herra Odier. Wäike salt hästi korraldatud sõjawäge wõib palju arwurikkama enamlaste salga põgenema lüüa.

En Petrogradis enamlaste wõimu all.

Petrogradi elanikkudele on suured kannatused, nii tehaliised kui ka hingeliised, osaks saanud. Toiduainete

ja küttematerjali puudus on ennekuulmata suureks läinud. Et korterist wõimalik kütta ei ole, siis külmetab maja weewärk kinni. Inimesed soojedawad endid ainult keewa wee abil (theed ei ole üleüldse olemas). Wett keedetakse wäikeste raudahjudest peal, ja neid wõtatakse selle materjaliga, mis kätte juhtub: paberiga, mööbliiga, seinte pealt ärarebitud tapetidega j. n. e. Nälja ja külmetamise tagajärjel on surewus Petrogradis iga päewaga ikka veel kasvamas. Peaasjalikult surewad inimesed soojatõppe. Organism on inimestel nii wälja kurnatud, et nad arstide seletuse järele juba 37° kehasoojuse juures sonima hakkawad. Kõige selle järel on rahwa meeleolu Petrogradis enamlaste wastaseks muutunud. Loodetakse, et misisugune abi, kas wäljastpoolt wõi mõnel teisel teel, tuleb ja kannatusest tüdinenud rahwa kord ometi sellest seisukorrast peastab.

Nende wäheste toiduainete sissewedu, mis praegu meel Petrogradi tulewad, sünnib suuremalt jaolt Nikolai raudtee ja osalt ka Moskwa-Windawi-Rõbinski raudtee kaudu. Peaasjalikult weetakse sisse heinu. Leiwawilja ja jahu jõuab dige wähe päralt; kestmiselt 5—6 wagunit päewas. Terawilja sissewedu Uraianast ja Wolga ääretest maafondadest sugugi ei ole. Ka liha sissewedu on wäga wäike. Sellest siis tulebki, et koeraliha naelast juba 3½ rubla maksetakse.

Gratauplemine on peaaegu täielikult lõpetatud. Sõegi kirjutismaterjali kauplused on natsionaliseeritud. Et enefele kõige wäiksematki asja, nagu pliitit, osta, on raioni nõutogu luba tarwis. Kauplused on peaaegu kõik kinni. Kauplewad ainult nõutogude kauplused. Pangad töötawad suuremalt jaolt; nii töötawad, näinuseks, rahwapanga jaoskond ja wõtaw raha määrata arwul hoiute, kuid wälja annab ta raha ainult normide järele, ja sedagi äärmise häda korral. Et pangast oma raha wälja saada, selleks on igakord töökommisjariaadi tunnistust tarwis.

* || Kirjawastused. || *

Kõikidele kirjasaatjatele wäljaspool teatame, et kõigil awaldamiseks määratud käsikirjadel peab autor nimi ja täielik aadress ligipandud olema.

Wastutaw toimetaja: Rindratsaabi alamkõrwalnik Niik.
Wäljaandja: Wägede Ülemjuhataja staab.

„SÕDUR“ nr. 1

kaasandega „MEIE WÄERINNA LIIN 19. MÄRTSIL 1919“ on talitusest
otsas.

Uued tellijad wõiwad № 1 kuni edaspidiseni ainult ilma kaasandeta saada. Kaasande-kaart järeltrükkimine on praegu lithografia töörohkuse tõttu wõimata.
„Sõduri“ talitus.